

Täysistunto

Torstai 28.9.2023 klo 15.59—18.41

2.5. Suullinen kysymys opiskelijoiden toimeentulosta (Veronika Honkasalo vas)

Suullinen kysymys SKT 23/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Koska täällä on toinenkin kysymys samasta aiheesta toisella ryhmällä, niin annan nyt heille puheenvuoron. — Edustaja Honkasalo.

Keskustelu

16.53 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! On historiallista, että opiskelijat ympäri Suomen ovat oppilaitosvaltauksilla nousseet puolustamaan oikeuksiaan — kaikki tuki heille. On myös surullisen historiallista, pääministeri Orpo, että onnistuitte pettämään koulutuslupauksen kahdesti. Te lupasitte ennen vaaleja, että koulutus on erityissuojeluksessa. Te lupasitte, että opiskelijoiden toimeentulo turvataan. Ja te lupasitte vielä erikseen, että koulutuslupaus nimenomaan koskee opintotukea. Nyt leikkaatte sekä opintotuesta että opiskelijoiden asumistuesta.

Arvoisa puhemies! On turha vastata, että opiskelijoiden toimeentuloa parannetaan opintolainatakauksia laajentamalla — se ei ole parannus opiskelijoiden toimeentuloon vaan lisää opiskelijoiden velkataakkaa entisestään. On myös turhaa vastata, että te panostatte koulutukseen — niin teidän kuuluukin tehdä. Pääministeri Orpo, miksi te petitte opiskelijoiden luottamuksen?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pääministeri Orpo.

16.54 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka kuinka kiellätte, niin kyllä minä lähden liikkeelle siitä, että meidän hallituksemme tekee historialliset panostukset koulutukseen, [Jussi Saramo: Eikä tee!] tilanteessa, jossa me joudumme hillitsemään velkaantumista, jotta me saadaan rahat riittämään. Me joudumme laittamaan paljon rahaa puolustukseen ja turvallisuuteen, miljardin vuodessa lisää sosiaali- ja terveyspalveluihin, ja me joudutaan leikkaamaan, mutta me pidämme huolta koulutuksesta.

Peruskouluun tulee 200 miljoonaa lisää tämän kauden aikana, yliopistojen ja korkeakoulujen indekseihin ei kosketa ja perusrahoitus lisääntyy, tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin miljardi lisää. Jos opiskelijoiden ja nuorten kannalta joku on oleellista, niin se, että me pidämme huolta siitä, että Suomessa on maailman paras koulutus, sieltä varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatioihin. Se on parasta. Ja kyllä se on niin, että opiskelijoiden kannalta oli myöskin aivan oleellista esimerkiksi se lupaus, että he pysyvät yleisen asumistukijärjestelmän piirissä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2023 vp

eikä palautettu tai rakennettu takaisin sitä omaa opintotuen asumislisäjärjestelmää. [Välihuutoja — Vasemmalta: Mutta te leikkaatte sieltä!] Sen lisäksi opintotuessa [Puhemies koputtaa] on indeksijäädytys, ei leikkausta, [Puhemies koputtaa] ja kun tätä lainaosuutta ja takausosuutta lisätään, niin toimeentuloa tuetaan sitä kautta. Mutta ennen kaikkea: ei voi sanoa, etteikö hallitus [Puhemies koputtaa] panostaisi koulutukseen ja että olisi siinä pettänyt lupauksen. [Sheikki Laakso: Hallitus vei vaan pormestarilta kilikalimaalin!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Eloranta.

16.56 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki jaamme käsityksen osaamisen ja koulutuksen tärkeästä merkityksestä Suomen tulevaisuudelle. Yhteinen tavoitteemme on, että vähintään puolet suorittaisi korkeakoulututkinnon ja että jokaisella olisi vähintään toisen asteen tutkinto.

Samaan aikaan kun eläminen nyt kallistuu, aikoo hallitus heikentää opiskelijoiden opiskelun edellytyksiä. Aiotte jäädyttää opintotuen indeksikorotuksen, eli tuki ei enää nousi-kaan kustannusten nousun mukana, ja asumistukikin laskee. Kompensatioksi olette tarjoamassa enemmän opintolainaa. Monissa kodeissa kipuillaan kohoavien lainakustannusten kanssa, ja nyt te olette ajamassa yhä useammat opiskelijat samaan vaikeaan tilanteeseen. Moni ei lainaa uskalla ottaa vaan rahoittaa opintonsa yhä suuremmalla määrällä työntekoa, ja tämä hidastaa opiskelua. [Puhemies: Meni mikrofoni.] — Nyt se on päällä taas. — Kysynkin hallitukselta: Osaatko arvioida, kuinka monen opiskelijan valmistuminen tulee lykkääntymään tämän takia? Tavoite meidän osaamistason noususta karkaa yhä kauemmaksi. Aiotteko ajaa näin opiskelijat joko burnoutiin tai velkakuoppaan?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Multala vastaa.

16.57 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On upeaa, että tässä salissa vallitsee yksimielisyys siitä, että me tarvitsemme koulutusta ja me tarvitsemme panostuksia koulutukseen kaikille asteille. Tätä hallitus nyt tekee.

Mitä tulee koulutustason nostamiseen ja erityisesti tähän tavoitteeseen, jossa tavoittelemme sitä, että puolet ikäluokasta saavuttaisi korkeakoulututkinnon, siihen tavoitteeseen pyritään monella eri tavalla. Kuten tässä aiemmin ministeri Bergqvist kuvasi näitä muutoksia, joilla pyritään varmistamaan se, että opiskelijoiden toimeentulo ei heikkene, niin ne ovat yksi osa kokonaisuutta. Toinen osa on se, että lisäämme korkeakoulutuksen aloituspaikkoja lisärahoituksella ensi vuoden osalta yli 11 miljoonalla eurolla. Se ei kuitenkaan riitä. Meidän pitää lisäksi myös valmistella ja olemme alkaneet minun johdollani valmistelevaan toimenpidekokonaisuutta, jolla yhä useampi nuori pääsisi yhä nopeammin korkeakoulutuksen piiriin. Viime kaudella lisäsitte aloituspaikkoja väliaikaisella määrärahal- la, mutta yhtään suurempi osuus näistä uusista aloituspaikoista ei valitettavasti kohdentunut ensikertalaisille. Nyt pyrimme tätä parantamaan monilla erilaisilla toimenpiteillä, ja yksi näistä toimenpiteistä tulee olemaan korkeakoulujen rahoitusmalli, josta nyt on käynnissä työryhmätyö, [Puhemies koputtaa] ja se työ jatkuu ensi vuoden puolelle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Pitko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2023 vp

16.58 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eikö ole valtavan lyhytnäköistä leikata tasa-arvoisesta koulutuksesta, kun meillä Suomessa on aina haluttu ajatella, että kenellä vain on mahdollisuus hankkia itselleen koulutus, rakentaa omanlaistaan elämää ja toteuttaa niitä unelmiaan? [Ben Zyskowiezin välihuuto] Nyt hallituksen päätöksillä opiskelijoilta voidaan leikata jopa sata euroa kuussa, kun ottaa huomioon asumistuen ja opintotuen indeksijäädytyksen.

Jos opiskelemaan pääsy vaikeutuu, emme me tule pääsemään niihin meidän tavoitteisiin koulutustason nostosta. Se johtaa siihen, että vain hyvätuloisista perheistä tulevat nuoret voivat ottaa vastaan opiskelupaikan. Moni pienituloisen nuori ei uskalla nostaa lainaa, koska ei ole varmuutta, pystyykö koskaan maksamaan sitä takaisin. Suomalainen koulutusjärjestelmä on aina perustunut tasa-arvoisille mahdollisuuksille. Hallitus, voisitteko te pitää tästä kiinni ja perua opiskelijoihin kohdistuvat leikkaukset?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja kumpi ottaa? Ottaako ministeri Bergqvist?

16.59 **Liikunta-, urheilu-, ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsotaan, millainen tilanne on muissa Pohjoismaissa, niin Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Islannissa olemme menneet siihen lainapainotteiseen järjestelmään, vain Tanskassa on toinen järjestelmä. Ja jos katsotaan, millainen tilanne on myös muissa maissa, niin korkeakouluopiskelijoiden keskimääräinen opintolaina oli vuonna 21 Suomessa 14 500, Tanskassa 15 500 ja Ruotsissa 16 500, niin että muissakin Pohjoismaissa ollaan menty tähän suuntaan.

Mutta tärkeintä on ehkä ymmärtää, miksi joudumme tekemään myös vaikeita päätöksiä. Se johtuu siitä, että meidän taloudellinen tilanne vaatii, että tehdään muutoksia. Ja on myös ehkä se, että raha ei ole lääke kaikkiin ongelmiin, vaan me joudumme tekemään asioita vähän uudella tavalla, ja sen tämä hallitus oikeasti haluaa myös tehdä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja otetaan vielä kaksi kysyjää, ja he ovat edustajat Sarkkinen ja Haatainen. — Sarkkinen.

17.01 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää panna nostaa koulutusjärjestelmään, mutta kouluttautumisen pitää olla myös taloudellisesti mahdollista ihmisille, myös pienituloisista perheistä tuleville nuorille. Meillä ei ole varaa kansakuntana hukata ketään opintopolulta, ei varsinkaan, kun Suomen koulutusaste on jäämassä jälkeen tai jäänyt jo jälkeen suhteessa moniin verrokkimaihin.

Arvoisa puhemies! Opintojen aikainen toimeentulo on keskeinen osa koulutuksellista tasa-arvoa, ja sosiaaliturvaleikkaukset heikentävät näin myös koulutuksellista tasa-arvoa. Asumistukileikkausten ja opintorahan indeksileikkausten lisäksi myös aikuiskoulutustuki lakkautetaan. Arvoisa puhemies, haluan kysyä ministeriltä: miten te ajattelette, miten nämä leikkaukset vaikuttavat koulutukselliseen tasa-arvoon, myönteisesti vai negatiivisesti?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ottaako nyt ministeri Multala? — Olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2023 vp

17.02 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on ollut pitkään se ajatus, että jokainen voi lähtökohdistaan riippumatta kouluttautua niin pitkälle kuin haluaa ja omat kyvyt kantavat, ja tästä tämä hallitus haluaa pitää kiinni. Sen vuoksi me panostamme niin varhaiskasvatukseen kuin peruskouluun, jotta peruskoulusta jokainen voi saada ne riittävät tiedot ja taidot, joilla pärjää tulevassa, koulutuspolulla ja työelämässä. Sen lisäksi lisäämme aloituspaikkoja ja pyrimme siihen, kuten äsken mainitsin, että yhä useampi voisi päästä korkeakoulutukseen mahdollisimman pian.

On hyvä ymmärtää, että meillä on erittäin hyvä koulutusjärjestelmä siinä, että korkeakoulututkinto varmistaa erittäin hyvän työmarkkina-aseman. Haluaisinkin tätä vakuuttaa kaikille opintoihin pyrkiville ja niihin pääseville: kannattaa aina opiskella, sillä valmistuminen korkeakoulusta takaa erittäin hyvän tilanteen sen jälkeen. Sen vuoksi myös lainapainotteisuus, joka tässä mallissa lisääntyy, kyllä, on kuitenkin investointi siihen omaan tulevaisuuteen. [Puhemies koputtaa] Ja opiskelijoiden kannalta myös tämä velkaantumisen taittaminen [Puhemies koputtaa] on aivan olennaista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Haatainen, ja sitten lopetetaan.

17.03 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksen taso on laskenut nyt viime vuosien aikana hyvin huolestuttavalla tavalla. Me olemme painuneet OECD-maiden keskiarvon alapuolelle. Hallitusohjelmassa on hyviä kirjauksia, kyllä, ja siellä satsataan koulutukseen, perusopetukseen, mutta olen huolissani ja kannan huolta siitä, miten tähän maahan saadaan nyt osaajia riittävästi, koska täällä korkeakoulupuolella, esimerkiksi ammattikorkeakoulujen puolella, leikataan näitä sote-koulutuskorvauksia nyt opetus- ja kulttuuriministeriön puolelta 12 miljoonaa ja sitten te lisäätte korkeakoulujen aloituspaikkoihin vastaavan summan, eli plus miinus nolla.

Nyt minun kysymykseni kuuluu: Kun haluatte, että koulutuspaikkoja tulee lisää korkeakouluihin, niin kuinka paljon olette satsaamassa lisää rahaa siihen, että siellä koulutuksen laatu voidaan myös turvata? Tapasin ammattikorkeakoulujen rehtoreita ja opettajia, ja he kantavat suurta huolta siitä, että heidän täytyy joko laskea koulutustasoa [Puhemies koputtaa] alhaalle tai jättää toteuttamatta nämä koulutustavoitteet.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri Multala.

17.04 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä kysymys. On tosiaan niin, että viimeiset 20 vuotta Suomen koulutustaso on valitettavasti laskenut, ja tähän pyrimme hakemaan muutosta. Kuten varmasti edellinen hallitus tietää, tämä ei ole helppoa eikä se tapahdu pelkästään aloituspaikkoja tai niiden rahoitusta lisäämällä. Meidän on samanaikaisesti pyrittävä huolehtimaan siitä, että yhä useampi aloituspaikka kohdistuu heille, joilla ei vielä ole aiempaa korkeakoulututkintoa.

Tähän varsinaiseen kysymykseen, kuinka paljon lisäämme rahoitusta kohdennetusti aloituspaikkoihin. Ensi vuoden osalta se on 11,7 miljoonaa euroa kohdennettuna suoraan näihin aloituspaikkoihin. Mitä tulee tähän koulutuskorvaukseen, niin kyllä, se rahoitus siirtyy sosiaali- ja terveysministeriön puolelle ja on siten ikään kuin pois sieltä perusrahoituksesta, mutta se raha kuitenkin on edelleen olemassa niihin koulutuskorvauksiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 34/2023 vp

Samanaikaisesti on hyvä muistaa, että korkeakoulujen indeksit ovat täysimääräisesti voimassa. Lisäksi lisäämme merkittävän määrän tutkimus- ja tuotekehityusrahoitusta, josta valtaosa on myös korkeakoulujen hyödynnettävissä. Kirjasimme erikseen myös budjetti-riihen päätöksiin sen, että myös Business Finlandin kautta tulevaa tutkimus- ja tuotekehityusrahoitusta [Puhemies koputtaa] pyritään suuntaamaan ammattikorkeakoulujen kanssa yhteistyössä tehtävään tutkimukseen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Siirrymme päiväjärjestyksen muihin asioihin.